

Gondolatok a gazdasági semlegességről

Főszerkesztői beköszöntő

Journal of Economic Literature (JEL) kódok: B20, N01

Kulcsszavak: versenyképesség, konnektivitás, Magyarország, Európai Unió

Felgyorsult, és a jóra türelmetlenül váró világunkban hajlamosak vagyunk, hogy egy-egy kellemetlen jelenség, válság után csak előre tekintünk, és a „rossz” visszatérésére ügyet sem vetünk. Az 1929-1933-as nagy gazdasági világválságot a XX. század legnagyobb válságának deklaráltuk. Lehet, hogy túl korán, mert jöttek a világháborúk, az olajválság, a keleti-blokk szétesése és a velük járó gazdasági katasztrófák. A XXI. század elejének rendszereket rengető, 2007-2008-ban kezdődő krízisét pedig úgy véltük, hogy vele máris letudtuk az XXI. század nagy válságát, mialatt banki- és közpénzmilliárdok égtek el, s majd egy évtizeden át konszolidáltuk a következményeket. Ám 2020-ban kezdetét vette a Covid-19-es járvány, amely drasztikus gazdasági visszaesést okozott. Majd mire elmúlt volna, 2022 februárjában két szláv testvérnép évek óta tartó háborúja eskalálódott. Az orosz-ukrán háború, és a rá adott nyugati válaszok nyersanyagválságot, gazdasági visszaesést, árfolyamromlást, inflációt és pénzügyi instabilitást okoztak. A válság nem a háborúból lett, hanem annak harmadik fél általi helytelen kezeléséből. A háború permanenciája a közel-keleti térség fegyveres konfliktusaink kiújulásával folytatódott. Háborús érzetünket csak fokozza Brüsszel bennünket a fejlesztési forrásoktól elzáró magatartása. Igen háború van, háborúban állunk mi is. Gazdasági háborúban. Brüsszellel, Brüsszel elhibázott politikája miatt.

A háborúban álló felek pedig mindig koalícióban működnek, szövetségekbe tömörülnek. Mi, magyarok is. Fő szövetségesi partnerünk az Európai Unió, amelynek jogi értelemben 20 éve vagyunk a tagjai. De már az 1980-as évek végétől – a csatlakozás reményében – átadtuk számukra a piacainkat, iparunk és mezőgazdaságunk legjavát privatizálhatták. Gazdasági előnyt kértek és kaptak, a későbbi csatlakozásunk fejében. Viszont abból a költségvetésből, amibe mi már előre betettük a bizalmunkat, a vagyonunkat, sőt évről-évre folyó hozzájárulást is fizetünk, viszont akadozva, alig-alig kapunk vissza fejlesztési forrásokat. Nem is támogatást kellene, hogy fizessenek, hanem törlesztést. Törleszteniük kellene a piacaink átengedéséért, a rendszerváltozás eufóriájában tőlünk elprivatizált javakért, amelyek hasznát folyamatosan szedik. Mindeközben gyenge a teljesítménye az európai közösségnek. A nemzetközi versenyképességben egyre inkább lemaradó a fő szövetségesi partnerünk. A világ 10 legnagyobb vállalata között már nincs európai uniós. Az Egyesült Államokéval összevetett termelékenységi mutatója 1995-ben még 95 százalékos szinten állt, vagyis alig maradt el. Mára már az USA

hatékonyságától több mint 20 százalékkal leszakadó. Kudarcba fulladt a Lisszaboni stratégia, mármint, hogy az ezredfordulóra az Európai Unió lett volna a világgazdaság legfejlettebb tudás alapú gazdasága. Nem lett. És az ezredfordulót követően megbukott minden reform, amely az Európai Unió egészének fejlődését szolgálhatta volna. A harmadik világból Európába igyekvő migrációt favorizálják, miközben az uniós népesség belső gyarapodása katasztrofálisan kedvezőtlen. Gazdasági és katonai szankciókat tesznek az orosz fél ellenében, miközben a legfejlettebb európai uniós tagországban, Németországban, a második világháború utáni gazdasági csodaországban súlyos gazdasági visszaesés és politikai válság alakult ki. A gazdasági embargók mellett, akár Oroszország, vagy talán már a Kínai Népköztársaság ellen is az Európai Unió katonai téren is egyre súlyosabb probléma halmazba rántja magát bele. Fegyverszállítmányokat biztosít az ukrán frontra, miközben az éves fegyverkezési kiadásainak kétharmadát külföldi importból, sőt az importjának kétharmadát Egyesült Államokbeli forrásokból biztosítja. A fejlett fegyveripar, mint a csúcstechnológia fellegvára mára hiányzik Európából, ami csak a jéghegy csúcsa. Valójában nem is a hadiipar hiányzik, hanem a magas hozzáadott értéket előállító munkaerő, az innovációs képességek tömegesedése, amely a fegyveripart is lendíthetné. És hiányzik a felismerés is, hogy a háborúba való már-már közvetlen beavatkozás helyett inkább az európai gazdaság fejlesztésére kellene erősebben fókuszálni. E katalizátor szerepet vállalta fel az Orbán-kormány, mint az Európai Unió soros elnökségét ellátó tagország, amikor a 2024. novemberében életre hívott Európai Politikai Közösség csúcstalálkozóján az Európai Unió versenyképességének növelését célzó programot fogadtatott el.

„Napjaink világa leginkább egy hatalmas csatamezőre emlékeztet, ahol a nagy hadseregeken a zűrzavar lett úrrá, az egymással szemben álló tábornokok pedig a megváltozott körülmények között igyekeznek újra rendezni a sorokat”¹ – fogalmaz Orbán Balázs egyetemi kollégám, miniszterelnök úr politikai igazgatója.

Lényeges az a felismerés, hogy Magyarország nem bírja ki azt a versenyképesség-vesztést, amelyet az Európai Unió elszenved. A hanyatló német gazdaság alig gyakorolhat ránk pozitív felhúzó hatást. Tartsuk meg a nyugat-európai szövetségeseinket, a nálunk működő autógyárak fontosak a számunkra, de számoljunk azzal, hogy az Egyesült Államokba vagy akár Kínába egyre kevesebb német autót kell kiszállítani. Főleg annak ismeretében, hogy Németország Kínába vitt működőtőkéje 2024-ben negyedévente duplázódik, és a 2023-ban realizált 6,5 milliárd eurós vállalati beruházások 2024 egészében túllépik a 15 milliárdot. Kell tehát német autó a kínai piacra, de a német autógyári vállalatok felismerték, hogy Kínában kedvezőbbek, innovatívabbak a termelési viszonyok, mint a saját országukban. Azt pedig Trump, új amerikai elnök ismerte fel, hogy az Egyesült Államok versenyképességét elsősorban a belső piacot erősítő intézkedésekkel kell megvédeni, például a vállalati adók 15 százalékra mérséklésével, amelynek hatására az Amerikából kiteleپült vállalatok visszateleپülését, sőt nyugat-európai cégek Egyesült Államokba való átköltözését reméli, sőt, ráerősítendő, az európai uniós termékekre 10-15 százalékos védővámot kíván kivetni, a kínai termékekre pedig 60 százalékos. Protekcionizmus ez a javából!

Hatékony az a 14 éve követett magyar külgazdasági stratégia, amely a hagyományos nyugat-európai orientáció mellett a távol-keleti térséggel, főleg Kínával és Dél-Koreával erősíti a kereskedelmi és működőtőke behozatalát. És helyes az a magyar kormányzati felismerés

is, amely az Amerikai Egyesült Államokkal a gazdasági kapcsolatok rendezésére törekszik. A republikánus párti Donald Trump győzelme után helyreállhatnak a két ország közötti kapcsolatok és a Biden-i adminisztráció által felmondott kettős adóztatás elkerülését célzó államközi egyezmény újra életbe léptetésével mind az amerikai, mind a magyar vállalatok és állampolgárok jól járhatnak.

Vannak új szövetségeseink, akikkel a gazdasági kapcsolatainkat a kölcsönös tisztelet mentén alakítjuk, nem szólunk bele egymás belügyeibe. A működőtöke vagy árukereskedelmi kapcsolatok mentén kölcsönösen nem támasztunk igényt a társadalompolitikába beleszólásra, vagy belső jogrend alakítására, mint ahogy ez a Brüsszeli bürokrácia gyakorlatában sajnos tetten érhető. A függetlenségünket csorbító intézkedések nem éledhetnek újra. Másfél évtizede magunk mögött hagytuk a Nemzetközi Valutaalap és a Világbank részéről az adott hitelek fejében megkövetelt beleszólást. Ezt Brüsszel nem élesztheti újra. Nem engedhetünk e téren.

Orbán Balázst újra idézve, nem maradt más választásunk, mint kisebb nemzetnek, amely a saját kezébe akarja venni a sorsát, mint kreatív merészséggel elébe megyünk a dolgoknak. Orbán Viktor terminológiájában az előbbre lépés a gazdasági semlegesség, Orbán Balázs esetében a gazdasági konnektivitás, míg az én – előzőekkel egybefüggően vallott – nézetem szerint a gazdasági kapcsolatok diverzifikálása (széttelepítése, megosztása) a követendő. A XXI. század új gazdaságpolitikai innovációja a XX. századot jellemző és a világot megosztó blokkosodás újraélesztése helyett a gazdasági semlegesség, a kölcsönös előnyök mentén történő kapcsolódás, és a külgazdasági kapcsolatok széttelepítése, az innovációs versenyben élenjárókhöz való erősebb kötődés. Vagyis, üzleti kapcsolatokat közvetlen módon, nem közvetítők útján, nem Brüsszeli engedély alapján, hanem önállóan alakítani. Kivel a legjobb, kivel a legjobban megérő terméket vagy működőtökéket áramoltani. Pénzt, FDI-t, beruházásokat, innovációt, technológiát, energiát onnan behozni, ahonnan számunkra a legnagyobb előnyökkel jár, és nyilván a legjobb minőségben áll rendelkezésre.

Lapszámainkban, mint eddig is, a jelenben és a jövőben is törekszünk a magyar gazdaságpolitika gyakorlati és tudományos módszertanát vázolni, eligazodási pontként a polgári közönség elé tárni.

Érdemes tehát *Polgári Szemlét* olvasni!

Budapest, 2024. november 10.

Prof. dr. Lentner Csaba egyetemi tanár
a *Polgári Szemle* főszerkesztője

JEGYZETEK

¹ Orbán Balázs (2023): Huszárvágás – A konnektivitás magyar stratégiája. MCC Press, 288 p